

Titel: Journalen NB36

Citation: "Journalen NB36", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K26*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb36-txr-shoot-id9d198f0e-e2cd-4cf6-88be-0428a7f56a73.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K26

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

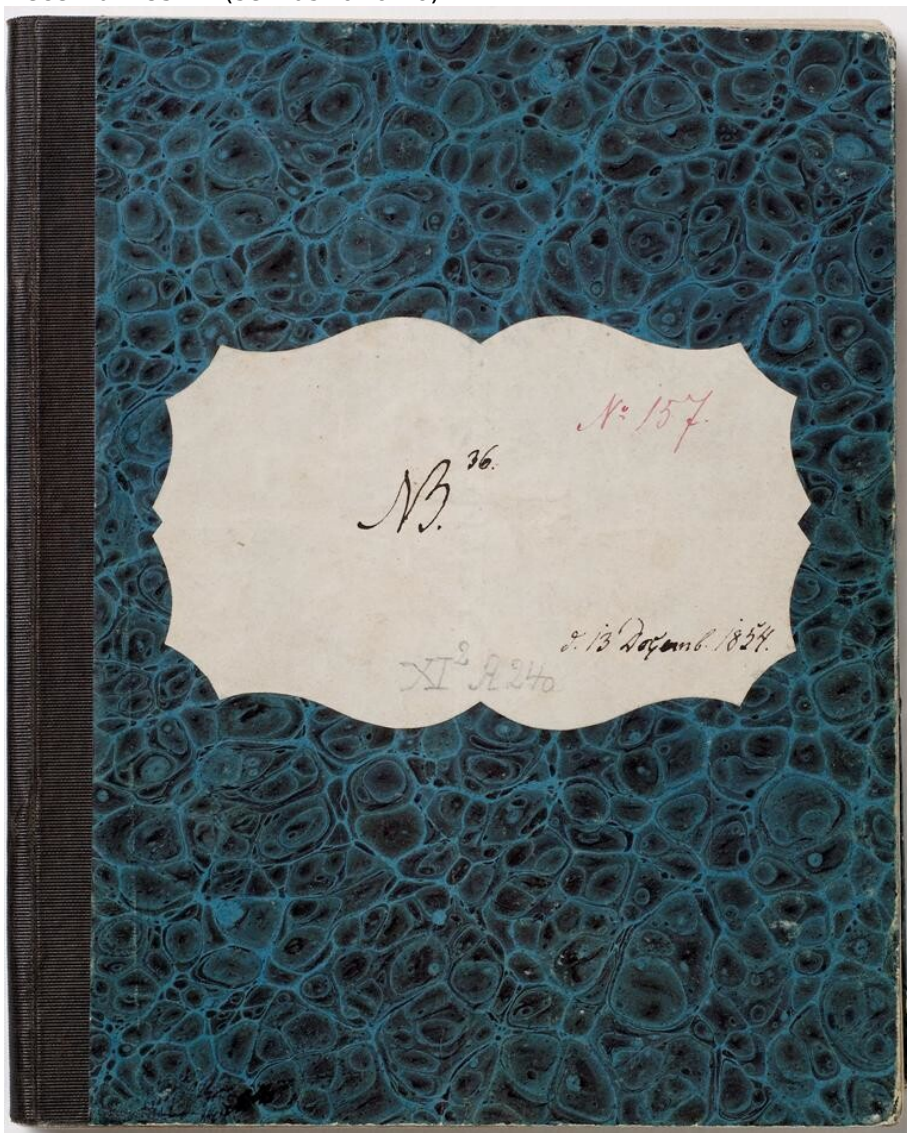
## Tekstredøgørelse

1. Manuskriptbeskrivelse
2. Datering og kronologi 384
3. Indhold 385

### 1. Manuskriptbeskrivelse

Journalen NB36 er en indbundet protokol i kvartformat, af SK mærket »NB.<sup>36</sup>«. Den befinder sig i Kierkegaard Arkivet (KA) på Det Kongelige Bibliotek.

- NB36 1 Pappbind med ryg af sort shirting og med blankt, blåligt marmoreret overtrækspapir. Tresidet sprængt snit. Hæftet med tråd af naturfarvet hørgarn på snore af sejlgarn. Bindets mål er 165 × 206 × 11 mm.\* Midt på forpermen er klæbet en manglekantet etiket med påskriften »NB.<sup>36</sup>« og datoen »d. 13 Decemb. 1854.« (se illustration 6).



6. Journalen NB36, etiket på bindets forside

Øverst til højre på etiketten har Henrik Lund med rødt blæk skrevet »N<sup>o</sup> 157.«, journalens nummer i *L-fort*. Nederst på etiketten har udgiverne af *Pap.* med

blyant tilføjet optegnelsesnummeret »XI<sup>2</sup> A 240«. På forpermens inderside er i øverste højre hjørne med blyant anført protokollens omfang »1«, dvs. 1 bog.\* I øverste venstre hjørne er indklæbet en trykt etiket, hvis motiv er en oval med teksten »Faaes hos | W<sup>m</sup> Wanscher, | Kiøbmagergade N<sup>o</sup> 6 | for \_\_\_\_«. Under etiketten er med blyant anført protokollens pris »2 M 8 B«. \*

Bogblokken består af 92 blade i 4<sup>o</sup> fordelt på 8 læg (seksterner og en kvinterne).\* Journalen er fra bl. 6 med blyant pagineret 1-69 på rectosiderne;\* journalens øvrige blade er upagineret.

Lægfordeling: læg I: 11 blade (seksterner, hvor det første blad er fastklæbet til forpermen; det sidste blad er pagineret 11-[12]), læg II-III: 12 blade (pagineret 13-[60]), læg IV: 10 blade (kvinterne, pagineret 61-[72]), læg V-VII: 12 blade (pagineret [73]-[152]), læg VIII: 11 blade (seksterner, hvor det sidste blad er fastklæbet til bagpermen; pagineret [153]-[174]).

Papir: gulligt koncept. Mål: 163 × 227 mm.\*

Bladene er foldet på langs, således at yderspalten udgør ca. 1/3 af siden.

Inderspalten rummer hovedteksten, yderspalten tilføjelser og anmærkninger. Bl. 1-5 samt 41-92 er ikke foldet.

Bl. [1]-[5v] samt [39v]-[92v] er ubeskrevet. På s. 67 er kun de fem første linjer beskrevet (se illustration 15 i SKS 26, 434-35).

Skriften er nygotisk med latinske indslag. Etikettens tekst er skrevet med latinsk hånd. Desuden benyttes latinsk håndskrift ved latinske og franske ordformer og citater samt undertiden som skønskrift i forbindelse med overskrifter og navnestof.

Marginaltilføjelsen NB36:31.a løber over to sider (se illustration 14 i SKS 26, 430-31).

Nogle af journalens overskrifter er helt eller delvis understreget. Stedvis er også enkelte ord i den løbende tekst understreget. Overskrifterne i NB36:7, 14 og 32 er adskilt fra teksten ved en skillestreg. Størrelsen af SKs håndskrift varierer en del journalen igennem.

Optegnelserne i journalen adskilles indbyrdes af dobbeltkors. Hvor en optegnelse indledes på en ny side, sættes der oftest et ekstra dobbeltkors øverst på siden foran optegnelsen. Til intern opdeling anvendes i NB36:31 to asterisker (to gange).

Der er i hele journalen en del mindre korrektioner i form af overstregninger, sletninger og tilføjelser. Undertiden indvises mindre tilføjelser mellem linjerne med kiler ned i hovedteksten. SK har rettet sidetallene 53, 55, 57 og 59 fra 52, 53, 54 og 55 (se illustration 15 i SKS 26, 434-35).

Ved slutningen af hver optegnelse har Pap.-udgiverne med blyant noteret optegnelsens nummer i Pap. Ud for flere optegnelser er der på langs i marginen afsat streger i papiret med et ukendt instrument, måske kanten af en papirkniv. De markerer ofte afsnit, som Gottsched bringer i EP.\* Stedvis rummer journalen også svage blyantmærker til markering af problematiske enkeltord.\* Gennemgående er der desuden med små blækstreger i ydre margin ved papirets kant angivet, når der i teksten var noget, som skulle have opmærksomhed.\*

(L-fort. + B-fort. 157; KA, A pk. 40; Pap. XI 2 A 240-279)

1

## 2. Datering og kronologi

Journalen NB36 er ifølge etiketten på bindets forside taget i brug den 13. december 1854. Af journalens 37 optegnelser er kun NB36:1 dateret. Enkelte af journalens øvrige optegnelser indeholder referencer, som muliggør en nøjere kronologisk bestemmelse. Det gælder NB36:19, hvor SK med ordene »Angrebet paa Martensen eller paa Mynster per Martensen« hentyder til sin artikel i *Fædrelandet* d. 18. dec. 1854.\* I NB36:26 omtales den som »Artiklen mod Martensen om Mynster« og SK efterlyser nu en reaktion: »Den Martenske Taushed er en rædsom Prostitution«. Det betyder, at denne optegnelse er indført efter den 18., men før den 28. december, hvor Martensen gav SK svar i *Berlingske Tidende*. Formuleringen »min sidste Artikel mod Martensen« sigter måske til den omtalte artikel fra d. 18. december, men udelukkes kan det ikke, at SK tænker på sin kommende artikel »Derved bliver det!«, der bragtes i *Fædrelandet* d. 30. dec.

1854.\*

Det vides ikke med sikkerhed, hvornår SK opgav skrivningen af denne NB-journal, der som den eneste ikke er skrevet ud.\* Journalens afsluttende optegnelser (NB36:27-37) kan med emner som fx »Luther – Reformationen.« og »Min mulige Navnkundighed« dog give det indtryk at være skrevet i fred og ro før Martensens svar den 28. december, og at journalen herefter ikke længere var i brug.

### 3. Indhold

Flere af teksterne i den korte og koncentrerede NB36 bærer præg af at være brugstekster, tiltænkt læsere i virkelighedens verden, avislæsere og pamfletlæsere, som SK vil have i tale. Sproget er derfor enkelt, billederne mange og emnerne som oftest af begrænset kompleksitet. Nye temaer introducerer NB36 da heller ikke. SK priser den enlige stand (NB36:2, 3, 7, 31.a) og ironiserer over kristenhedens sentimentale forgudelse af barnet og dens ukristelige besyngelse af barnedåben (NB36:7): »Xstheden blev et Stutterie, hvor, jødisk eller hedensk, Børne-Avlingen blev – sand Xstd« (NB36:2). De nytestamentlige belæg for såvel ægteskab som barnedåb er tvivlsomme og den kulturprotestantiske familieidyl »bestialsk«, fordi den grunder sig på korsfæstelsen af verdens frelser, hvis »Fremtræden just var i Retning af at standse Slægt« (NB36:34).

Fra de foregående journaler genkender man også SKs kritik af det middelmådige (NB36:36) og mængdens forblændelser (NB36:4, 29), der kontrastfuldt modstilles det personligt pointerede, singulariteten (NB36:33). Også udfaldene mod præstestanden og en mængde uspecificerede docenter (NB36:30), som har omdannet kristendommen til »noget erbarmeligt Sirups-Slik« (NB36:28), er polemiske gengangere. I en optegnelse om sin »mulige Navnkundighed« bemærker SK satirisk, at han på fremtidens firmament formentlig vil være at finde »i en ganske anden Genre«, end han havde forestillet sig, idet han har »leveret et meget betydelig Bidrag til Snylte-Dyrenes Naturhistorie, Snylte-Dyrene jeg mener Præster og Professorer, disse graadige og stærktynglende Parasiter« (NB36:35).

Som et resolut modtræk til det lige så parasitiske som sødladne i kulturens religiøse selvforståelse gør SK gældende, at et ægte gudsforhold i henhold til Det Nye Testamente indebærer selvhad og »Msk-Fjendskab« (NB36:29, 31) og derfor altid medfører »den rædsomste Qval« (NB36:31; jf. 22). Åndens vilkår i verden lader sig kun begribe i lyset af døden: »Aand er: at leve som død (det at afdøe)« (NB36:37).

Til journalens offentlige yderside svarer en privat inderside. Fraregnet et par bemærkninger om Luther, som anklages for at være »noget omtaaet af det Numeriske« (NB36:4) og senere modstilles apostlen (NB36:27), er Martensen og Mynster de eneste historiske personer, der optræder i NB36, hvor de til gengæld figurerer hyppigt. »Mynster og Jeg / er Collisionen mellem det Gamle og det Nye« (NB36:12), bemærker SK, hvis personlige beundring og pietet for den afdøde biskop er usvækket (NB36:18). I redelighedens navn måtte han dog gøre indsigelse mod Martensens forsmædelige misbrug af ordet sandhedsvidne: »at begrave ham som Sandhedsvidne er lige saa latterligt som at begrave en Jomfrue, der rigtignok efterlod sig 3 Børn og var frugtsommelig med det fjerde« (NB36:13; jf. 26). Hvor Martensen med sin teologiske tankeløshed har gjort Mynster latterlig (NB36:13), har Mynster med sin manglende imødekommenhed over for SK bidraget afgørende til udviklingen af dennes selvforståelse (NB36:14). Skønt Mynster var en »Egoist« (NB36:17), som SK uegennyttigt skånede for et regulært angreb, er SK sig bevidst, at de altid vil være forbundne, hvilket afspejler sig helt ned i hans metaforik: »Jeg har frelst M. for hvad han var mere bange for end det meest overtroiske Msk. for at gaa ene ved Midnat over en Kirkegaard: religieus Bevægelse« (NB36:15). Anderledes uforsonlig er SK i sit forhold til Martensen, hvis administrative kompetence aftvinger begrænset respekt: »Martensen buser nok paa; at sige om ham at han styrer Kirken er ligesaa besynderligt som at sige om en Mand, der i eetvæk render Næsen mod Stuedøren at han styrer, hvorvel jo ogsaa dertil hører en vis Styren« (NB36:18).

Adskillige optegnelser i NB36 bevidner, at SK ikke har i sinde at gøre livet lettere for den uerfarne biskop, der som noget af det første i sin embedsperiode skal erfare, at SK »er lagt an paa det Katastrophiske« (NB36:14) og i sit indre forstår at aktivere den »lille Springfjeder«, som frembringer »den intensiv muligste Virkning« (NB36:8). I en optegnelse med overskriften »Katastrophe« uddyber SK sagen:

Hvorledes frembringes K. i Aands Forhold? Ganske simpelt: ved at udelade nogle MelleMLEED, ved at anbringe en Conclusion og ikke give Præmisserne, ved at drage en Conseqvents og [ikke] først udvise det hvoraf det er Conseqventsen o: D: saa vil Sammenstødet mellem den saaledes Handlende og de Samtidige kunne blive en Katastrophe. (NB36:24)

Med denne formel giver SK eftertiden aktindsigt i sit angreb. Formlen beskriver det pludseliges logik, omvendingen af alle værdier, men den ledsages karakteristisk nok af en principiell tøven fra SKs side. Når det er problematisk med »denne bevidste Arrangeren af K.«, skyldes det blandt andet hensynet til mere eller mindre sagesløse mennesker, som det vil være urimeligt at udsætte for en sådan »Haardhed« (NB36:24). Suspenderer man katastrofen af den grund, bliver det på den anden side umuligt at korrigere epoken effektivt i dybden. Til disse vanskeligheder føjer sig en ulyksalig lovmæssighed i det offentlige rum, som SK beskriver i en optegnelse med overskriften »*Det Interessante – Handlingens Afgjørelse*«:

Dersom jeg turde ledsage mine Handlinger med Comentar, oplysende den sindrige Hensigtsfuldhed der er i det Hele: saa vilde jeg gjøre glimrende Lykke – – men aldeles forfeile min Opgave. Man vilde saa slet ikke faae Indtrykket, Braaden af Handlingens Afgjørelse men fortrylles af det Interessante i Reflexionen, som bærer denne Handling. (NB36:19)

Skal handlingen ikke bare blive et »Motiv for det Interessante«, må den komme uvarslet og »see ud som en Slags Galskab (thi uden den faae vi ikke Lidenskabens sat i Bevægelse, Ilden paasat)« (NB36:19). At refleksioner af denne art ikke er akademisk spilfægteri, men blodig alvor, bliver bekræftet, når SK under overskriften »*At virke katastrofisk*« skriver:

Hvor angest end Mskene vilde blive for mig, hvis de fik det at vide, hvor fremmed det vilde være dem: vist er det, at det der i al den sidste Tid har beskjeftiget mig, er, om det ikke var det Gud vilde jeg skulde gjøre, at jeg skulde sætte Alt paa at faae en Katastrophe tilveiebragt, paa at blive arresteret, dømt, om muligt, henrettet. (NB36:26)

Tanken om denne ultimative selvinvestering får snart besværligt følgeskab af refleksioner over, hvorvidt SKs første offentlige ageren blev gennemført taktisk korrekt »i Retning af det Katastrophiske« (NB36:26) og i så fald kunne afstedkomme en arrestation eller måske ligefrem en henrettelse.

Spørgsmålet forbliver ubesvaret i NB36, hvis beskedne omfang formentlig skyldes, at SKs offentlige virksomhed greb stedse mere om sig og i den grad beslaglagde hans tid og energi, at journalen måtte lægges til side. Betænker man angrebets radikalitet og uforsonlighed, er der en egen suverænitet i de simple ord, hvormed SK et lille stykke inde i sin sidste journal foreholder sig selv og eftertiden, at den afgørende domshandling ikke tilkommer nøjeregnende mennesker, men udgår fra en nådig Gud, der har i sinde at tiltænke alle salighed:

.... Hvor langt det er fra at Xstd. er til, sees bedst paa mig.

Thi med den Klarhed jeg har – jeg er dog ikke en Xsten. Bestandigt stiller det sig dog saaledes for mig, at trods det Dyb af Nonsens hvori vi stikke, vi blive dog lige fuldt alle salige. (NB36:5)